

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 19. apríla 2012 *

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Dominantné postavenie — Zneužitie — Trh s prístrojmi na zber prázdnych nápojových obalov — Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 82 ES a článku 54 Dohody o EHP — Dohody o exkluzivite, množstevné záväzky a vernostné zľavy“

Vo veci C-549/10 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie podané 18. novembra 2010,

Tomra Systems ASA, so sídlom v Askeri (Nórsko),

Tomra Europe AS, so sídlom v Askeri,

Tomra Systems GmbH, so sídlom v Hildene (Nemecko),

Tomra Systems BV, so sídlom v Apeldoorne (Holandsko),

Tomra Leergutsysteme GmbH, so sídlom vo Viedni (Rakúsko),

Tomra Systems AB, so sídlom v Sollentune (Švédsko),

Tomra Butikksystemer AS, so sídlom v Askeri,

v zastúpení: O. W. Brouwer, advocaat, J. Midthjell, advokat, a A. J. Ryan, solicitor,

žalobkyne v prvostupňovom konaní,

ďalší účastník konania:

Európska komisia, v zastúpení: E. Gippini Fournier a N. Khan, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory K. Lenaerts, sudcovia R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa), E. Juhász, G. Arestis a T. von Danwitz,

generálny advokát: J. Mazák,

* Jazyk konania: angličtina.

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 9. novembra 2011,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. februára 2012,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Odvolateľky (ďalej len „Tomra a i.“) sa svojím odvolaním domáhajú zrušenia rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie z 9. septembra 2010, Tomra Systems a i./Komisia (T-155/06, Zb. s. II-4361, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol ich žalobu smerujúcu k zrušeniu rozhodnutia Komisie K(2006) 734 v konečnom znení z 29. marca 2006 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 82 [ES] a článku 54 Dohody o EHP (vec COMP/E-1/38.113 – Prokent/Tomra, ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Okolnosti predchádzajúce sporu

- 2 V napadnutom rozsudku Všeobecný súd zhrnul skutkový rámec predchádzajúci predmetnému sporu takto:

„1 Tomra Systems ASA je materská spoločnosť skupiny Tomra. Tomra Europe AS koordinuje činnosť dcérskych európskych distribučných spoločností v rámci skupiny. Dcérske distribučné spoločnosti dotknuté v tejto veci sú Tomra Systems GmbH v Nemecku, Tomra Systems BV v Holandsku, Tomra Leergutsysteme GmbH v Rakúsku, Tomra Systems AB vo Švédsku a Tomra Butikksystemer AS v Nórsku (ďalej len spoločne s Tomra Systems ASA a Tomra Europe AS „žalobkyne“). Skupina Tomra vyrába automatické výkupné automaty (ďalej len „RVM“) – ktoré sú prístrojmi na zber prázdnych nápojových obalov identifikujúcimi odovzdaný obal na základe určitých parametrov, ako je forma a/alebo čiarový kód a ktoré vypočítajú sumu zálohy, ktorá sa má vrátiť zákazníkovi...

2 Dňa 26. marca 2001 Komisia... dostala sťažnosť od Prokent AG, nemeckej spoločnosti, ktorá tiež pôsobila v odvetví zberu nápojových obalov, ako aj súvisiacich výrobkov a služieb. Prokent žiadala Komisiu, aby vykonala šetrenie na účely určenia, či sa žalobkyne dopustili zneužitia dominantného postavenia tým, že jej zabránili v prístupe na trh.

3 V dňoch 26. a 27. septembra 2001 Komisia uskutočnila ohliadku priestorov Tomra Systems GmbH v Nemecku a Tomra Systems BV v Holandsku. Dozorný úrad Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) vykonal na žiadosť Komisie ohliadku priestorov Tomra Systems ASA a jej dcérskych spoločností v Nórsku...

4 Dňa 23. decembra 2002 žalobkyne v liste zaslanom Komisii vyhlásili, že ukončili zmluvy o exkluzivite a že už neuplatňujú vernostné zľavy.

5 Dňa 30. marca 2004 žalobkyne predstavili program zosúladenia s hospodárskou súťažou pre skupinu Tomra uplatniteľný od 1. apríla 2004.

6 Dňa 1. septembra 2004 Komisia zaslala oznámenie o výhradách spoločnostiam Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS a dcérskym spoločnostiam skupiny Tomra v šiestich zmluvných štátoch, ktoré sú súčasťou Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), na ktoré žalobkyne odpovedali 22. novembra 2004...

...

- 7 Dňa 29. marca 2006 Komisia prijala [sporné] rozhodnutie. Konštatuje v ňom, že žalobkyne v priebehu obdobia 1998 – 2002 porušili článok 82 ES a článok 54 Dohody [o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3, ďalej len „dohoda o EHP“)] uplatňovaním stratégie vylúčenia RVM na nemeckom, holandskom, rakúskom, švédskom a nórskom trhu prostredníctvom dohôd o exkluzivite, individualizovaných množstevných záväzkov a individualizovaných retroaktívnych systémov zliav, a znemožnili tak hospodársku súťaž na uvedených trhoch.

I – Relevantný trh

- 8 Pokiaľ ide o trh dotknutých výrobkov, [sporné] rozhodnutie uvádza, že na jeho posúdenie Komisia vychádzala zo zásady, že existoval osobitný trh výkupných automatov a iných systémov vysokej kvality zahŕňajúci najmä všetky RVM, ktoré môžu byť inštalované do múru a spojené so zadným priestorom, a globálny trh zahŕňajúci jednak všetky prístroje vysokej kvality a jednak prístroje bežnej kvality. Komisia sa však rozhodla prijať najširšiu definíciu trhu ako základ práce, pretože viedla k výhodnejším číslam v prospech žalobkyní.
- 9 Pokiaľ ide o relevantný geografický trh, Komisia v napadnutom rozhodnutí dospela k záveru, že podmienky hospodárskej súťaže neboli v uvažovanom období rovnomerné v celom EHP a že relevantné geografické trhy boli svojím rozsahom národné.

II – Dominantné postavenie

- 10 Komisia v [spornom] rozhodnutí potom, čo dospela najmä k záveru, že podiely trhu žalobkyní v Európe boli nepretržite vyššie ako 70 % pred rokom 1997, že od roku 1997 prekročovali 95 % a že na všetkých dotknutých trhoch podiel trhu ovládaný žalobkyňami predstavoval mnohonásobok trhových podielov ich konkurentov, prijala názor, že skupina Tomra bola podnikom s dominantným postavením v zmysle článku 82 ES a článku 54 Dohody o EHP.

III – Zneužívajúce konanie

- 11 [Sporné] rozhodnutie uvádza, že žalobkyne vypracovali stratégiu majúcu protisúťažný predmet alebo účinok, tak v ich praxi, ako aj v rámci vnútornej komunikácie v skupine. Komisia v ňom uvádza, že žalobkyne mali v úmysle chrániť svoje dominantné postavenie a svoje trhové podiely prostriedkami spočívajúcimi najmä v zabránení príchodu nových subjektov na trh konaním spočívajúcim v tom, že ich konkurenti zostanú slabí z dôvodu obmedzenia ich možností rastu[,] a v ich oslabení a odstránení, buď ich kúpou[,] alebo inými prostriedkami. Táto stratégia bola vykonaná, ako je spresnené, podpisom 49 dohôd v rokoch 1998 až 2002 medzi žalobkyňami a určitým počtom sietí supermarketov vo forme dohôd o exkluzivite, dohôd ukladajúcich individualizovaný množstevný cieľ a dohôd stanovujúcich individualizované retroaktívne systémy zliav.
- 12 Zo [sporného] rozhodnutia tiež vyplýva, že hoci zmluvy, ujednania a podmienky zistené v tomto prípade obsahujú rôzne charakteristické rysy, ako sú explicitné alebo faktické doložky o exkluzivite, záväzky alebo prísluby zakúpiť množstvá zodpovedajúce značnej časti požiadaviek zákazníkov alebo retroaktívne systémy zliav na požiadavky zákazníkov, alebo ich kombinácia, to všetko sa musí posudzovať podľa Komisie v kontexte celkovej politiky žalobkyní, ktorej cieľom je zabrániť vstupu na trh, prístupu k trhu a rastu príležitostí pre existujúcich a potenciálnych konkurentov a v konečnom dôsledku vylúčiť ich z trhu, aby sa vytvorila situácia faktického monopolu.

- 13 Podľa [sporného] rozhodnutia predovšetkým záväzky exkluzivity, keďže vyžadujú od zákazníkov, aby zakúpili od dominantného dodávateľa všetky alebo značnú časť svojich nárokov, majú vďaka svojej povahe schopnosť zneprístupniť trh. V predmetnej veci vzhľadom na dominantné postavenie žalobkyň na trhu a na skutočnosť, že tieto záväzky exkluzivity sa uplatňovali na nie bezvýznamnú časť celkového dopytu, z toho Komisia vyvodzuje, že tieto dohody o exkluzivite uzavreté žalobkyňami mohli mať a skutočne mali účinok vytlačenia, ktorý skreslil trh. V napadnutom rozhodnutí sa konštatuje, že v predmetnej veci neexistovali okolnosti, ktoré by mohli výnimočne odôvodniť exkluzivitu alebo podobné doložky[,] a že žalobkyne rovnako neodôvodnili svoje postupy úsporami nákladov.
- 14 V [spornom] rozhodnutí sa ďalej uvádza, že zľavy priznané na individualizované množstvá zodpovedajúce celému alebo takmer celému dopytu majú rovnaký účinok ako doložky o explicitnej exkluzivite v tom zmysle, že nútia zákazníka k tomu, aby svoje potreby zásoboval celkom alebo takmer celkom prostredníctvom podniku s dominantným postavením. To isté sa vzťahuje na vernostné zľavy, to znamená zľavy, ktoré sú podmienené tým, že zákazník kúpi od dominantného dodávateľa všetky alebo takmer všetky svoje požiadavky. Pre výnimočný charakter dohôd alebo podmienok nie je rozhodujúce, či je záväzok kúpiť určitý objem vyjadrený v absolútnych číslach alebo s odkazom na jeho určité percento. Čo sa týka zmlúv uzavretých žalobkyňami, [sporné] rozhodnutie spresňuje, že vyžadované množstevné ciele predstavovali individualizované záväzky, ktoré boli odlišné pre každého zákazníka bez ohľadu na jeho veľkosť a jeho objem nákupu a tieto zmluvy zodpovedali buď celým požiadavkám zákazníka alebo ich veľkej časti, alebo ich dokonca presahovali. [Sporné] rozhodnutie dopĺňa, že politika žalobkyň spočívajúca vo viazaní ich zákazníkov, osobitne tých kľúčových, zmluvami, ktorých cieľom bolo vylúčiť konkurentov z trhu a odoprieť im akúkoľvek šancu rastu, je evidentná z dokumentov súvisiacich so stratégiou žalobkyň, jej rokovaniami a ponukami pre svojich klientov. S prihliadnutím na povahu trhu systémov výkupných automatov a charakteristiky samotného výrobku, najmä na transparentnosť a relatívne predvídateľný charakter dopytu po RVM zo strany zákazníka v každom jednotlivom roku, Komisia konštatovala, že žalobkyne mali nevyhnutné poznatky o trhu pre realistický odhad približného dopytu každého zákazníka.
- 15 Okrem toho, pokiaľ ide o prax zliav, Komisia v [spornom] rozhodnutí uviedla, že systémy zliav boli individualizované pre každého zákazníka a že prahy boli viazané na celkové potreby každého zákazníka alebo na ich podstatnú časť. Boli stanovené na základe odhadovaných požiadaviek zákazníka a/alebo objemov nákupov dosiahnutých v minulosti. Motivácia na zásobovanie sa výlučne alebo takmer výlučne od žalobkyň bola podľa [sporného] rozhodnutia obzvlášť silná, ak sa prahy, ako tie, ktoré sa uplatňovali žalobkyňami, spájali so systémom, čím získanie bonusu alebo výhodnejšieho bonusového prahu zvýhodňuje všetky nákupy, ktoré zákazník uskutočnil v referenčnom období, a nie iba výlučne objem nákupov presahujúci príslušný prah. V rámci retroaktívneho systému zákazník, ktorý začal kupovať od žalobkyň, čo je veľmi pravdepodobný scenár vzhľadom na ich silné postavenie na trhu, má silnú motiváciu dosiahnuť prah, aby tak znížil cenu všetkých svojich nákupov od žalobkyň. Táto motivácia bola tým väčšia, čím viac sa zákazník približoval k danému prahu. Komisia teda konštatovala, že kombinácia retroaktívneho systému zliav s prahom alebo prahmi zodpovedajúcimi celkovým požiadavkám alebo ich značnej časti predstavovala významnú motiváciu na zakúpenie všetkého alebo takmer všetkého potrebného zariadenia od žalobkyň a umelo zvyšovala náklady spojené s prechodom k inému dodávateľovi, a to aj v prípade malého počtu jednotiek. Komisia z toho vyvodila, že v súlade s judikatúrou mali byť dotknuté systémy zliav považované za vernostný prostriedok[,] a teda za vernostnú zľavu.
- 16 [Sporné] rozhodnutie nakoniec uvádza, že hoci... na účely zistenia porušenia článku 82 ES stačí preukázať, že protiprávne konanie podniku v dominantnom postavení má tendenciu obmedziť hospodársku súťaž alebo, inými slovami, že toto konanie môže mať taký účinok, Komisia doplnila svoju analýzu preskúmaním možných účinkov postupov žalobkyň na trhu RVM. V tomto ohľade [sporné] rozhodnutie uvádza, že v priebehu celého referenčného obdobia rozhodnutia, t. j. od

roku 1998 do roku 2002, podiel žalobkyn na trhu na každom z piatich uvažovaných národných trhov zostal pomerne stabilný. Súčasne postavenie ich konkurentov zostávalo dosť slabé a nestabilné. Jeden úspešný konkurent, sťažovateľ, odišiel z trhu v roku 2003 potom, čo sa mu v roku 2001 podarilo získať 18-percentný podiel na nemeckom trhu. Ďalšie konkurujúce spoločnosti, ako sú Halton a Eleiko, ktoré preukázali potenciál a schopnosť dosiahnuť vyššie podiely na trhu, odstránili žalobkyne ich pohltením. Okrem toho, podľa Komisie vylučujúca stratégia žalobkyn uplatňovaná v rokoch 1998 – 2002 mala účinok, ktorý demonštrujú zmeny v podiele na viazanom trhu a predaje hráčov na trhu. Navyše, v zmysle [sporného] rozhodnutia, niektorí zákazníci začali kupovať viac konkurenčných výrobkov po skončení platnosti ich zmlúv o exkluzivite so žalobkyňami. Okrem absencie nákladovej efektívnosti opodstatňujúcej praktiky žalobkyn nemali v danom prípade ani jej zákazníci žiadny prospech. [Sporné] rozhodnutie uvádza, že cena automatov RVM, ktorú ponúkali žalobkyne, neklesla po zvýšení objemu predajov a že, naopak, tieto ceny stagnovali alebo rástli počas skúmaného obdobia.

IV – Pokuta

- 17 [Sporné] rozhodnutie spresňuje, že posúdenie závažnosti protiprávneho konania žalobkyn musí prihliadať na skutočnosť, že vedome vykonávali uvedené postupy v rámci ich stratégie vylúčenia, ale tiež geografického dosahu tohto zneužitia, a to skutočnosť, že pokrylo územie piatich štátov, ktoré sú zmluvnými stranami EHP, a to Nemecko, Holandsko, Rakúsko, Švédsko a Nórsko. Naopak, podľa Komisie treba tiež prihliadnuť na skutočnosť, že porušenie nepokrývalo vždy celé obdobie na každom z uvažovaných národných trhov a že na každom z týchto trhov sa mohla intenzita v priebehu času meniť.
- 18 [Sporné] rozhodnutie v odôvodnení č. 394 osobitne spresňuje, že porušenie sa týka týchto území a období:
- Nemecko: 1998 – 2002
 - Holandsko: 1998 – 2002
 - Rakúsko: 1999 – 2001
 - Švédsko: 1999 – 2002
 - Nórsko: 1998 – 2001.
- 19 Komisia sa domnievala, že išlo o závažné porušenie[,] a stanovila základnú čiastku pokuty 16 miliónov eur[,] opierajúc sa o obdobie piatich rokov od roku 1998 až do roku 2002. Východisková suma pokuty sa zvýšila o 10 % pre každý z celých rokov pokrytých porušením. V [spornom] rozhodnutí sa nakoniec uvádza, že neexistujú priťažujúce alebo poľahčujúce okolnosti.
- 20 Výrok [sporného] rozhodnutia znie:

,Článok 1

[Žalobkyne] porušili v období rokov 1998 – 2002 článok 82 [ES] a článok 54 Dohody o EHP tým, že uplatňovali stratégiu exkluzivity na [nemeckom, holandskom, rakúskom, švédskom a nórskom trhu] [RVM], pričom používali dohody o exkluzivite, individualizované množstevné záväzky a individualizované retroaktívne systémy zliav, a tak znemožnili hospodársku súťaž na uvedených trhoch.

Článok 2

Za uvedené porušenie predpisov sa [žalobkyniam] ukladá pokuta, spoločne a nerozdielne, vo výške 24 miliónov eur.

...“

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

- 3 V rámci ich žaloby o neplatnosť podanej proti spornému rozhodnutiu pred Všeobecným súdom žalobkyne uviedli šesť žalobných dôvodov.
- 4 Napadnutým rozsudkom Všeobecný súd všetky tieto žalobné dôvody zamietol.

Návrhy účastníkov konania

- 5 Odvolateľky navrhujú, aby Súdny dvor:
 - zrušil napadnutý rozsudok,
 - rozhodol spor a zrušil sporné rozhodnutie alebo v každom prípade znížil výšku uloženej pokuty, alebo subsidiárne, ak Súdny dvor rozhodne, že spor nerozhodne, vrátil vec Všeobecnému súdu na rozhodnutie vo veci v súlade s rozsudkom Súdneho dvora a
 - zaviazal Komisiu na náhradu trov konania pred Všeobecným súdom a Súdny dvorom.
- 6 Komisia navrhuje zamietnuť odvolanie a zaviazat' odvolateľky na náhradu trov konania.

O odvolaní

- 7 Odvolateľky na podporu svojho odvolania uvádzajú päť odvolacích dôvodov, založených po prvé na nesprávnom právnom posúdení, z ktorého vychádzal Všeobecný súd pri preskúmaní záverov Komisie týkajúcich sa úmyslu narušiť hospodársku súťaž s cieľom uzatvoriť trh pred hospodárskou súťažou; po druhé na nesprávnom právnom posúdení a na nedostatku odôvodnenia v súvislosti s časťou celkového dopytu, ktorú museli dohody pokryť, aby mali zneužívajúcu povahu; po tretie na procesnej vade a na nesprávnom právnom posúdení retroaktívnych zliav; po štvrté na nesprávnom právnom posúdení a na nedostatku odôvodnenia v rámci analýzy, či mohli byť dohody, v ktorých sú odvolateľky označené ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“, považované za „exkluzívne“, a po piate na nesprávnom právnom posúdení v rámci posúdenia pokuty vzhľadom na zásadu rovnosti zaobchádzania.

O prvom odvolacom dôvode, založenom na nesprávnom právnom posúdení, z ktorého vychádzal Všeobecný súd pri preskúmaní záverov Komisie týkajúcich sa úmyslu narušiť hospodársku súťaž s cieľom uzatvoriť trh pred hospodárskou súťažou (body 33 až 41 napadnutého rozsudku)

Argumentácia účastníkov konania

- 8 Tomra a i. sa domnievajú, že v rámci posúdenia otázky, či Komisia preukázala úmysel narušiť hospodársku súťaž, sa Všeobecný súd dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že odmietol prihliadnuť na dôkazy preukazujúce vôľu odvolateľiek pôsobiť v normálnej súťaži. Takéto opomenutie je v rozpore s povinnosťou Všeobecného súdu vykonávať dôkladné súdne preskúmanie týkajúce sa podmienok uplatnenia článku 102 ZFEÚ.
- 9 Tomra a i. tvrdia, že Komisia nesprávne vychádzala z interných oznámení odvolateľiek s cieľom preukázať úmysel narušiť hospodársku súťaž v rámci ich činnosti, pričom odmietla dôkazy spôsobilé preukázať, že odvolateľky chceli pôsobiť v normálnej súťaži.
- 10 Tomra a i. zastávajú názor, že z odôvodnení 97 a 105 sporného rozhodnutia vyplýva, že úmysel narušiť hospodársku súťaž predstavoval dôležitú súčasť záveru týkajúceho sa existencie protisúťažnej stratégie a že toto zistenie malo určujúcu úlohu pri konštatovaní porušenia.
- 11 Komisia tvrdí, že tento dôvod je bez akéhokoľvek základu. Pojem „zneužívanie“ v zmysle článku 102 ZFEÚ má objektívnu povahu, takže sa nevyžaduje prípadný úmysel narušiť hospodársku súťaž.
- 12 Podľa názoru Komisie však takýto úmysel nie je irelevantný na účely všeobecného posúdenia konania podniku v dominantnom postavení. Dôkaz o takomto úmysle môže byť totiž prípadne relevantný na účely výpočtu pokuty, najmä pokiaľ ide o otázku, či k porušeniu došlo úmyselne alebo z nedbalosti.
- 13 Komisia okrem toho spochybňuje tvrdenie odvolateľiek, podľa ktorého malo posúdenie subjektívnych skutočností značný vplyv na účely konštatovania existencie porušenia článku 102 ZFEÚ.
- 14 Komisia v tejto súvislosti zdôrazňuje, že odvolanie neidentifikuje prípadné dôkazy týkajúce sa úmyslu skupiny Tomra pôsobiť v normálnej súťaži, na ktoré Všeobecný súd neprihliadol, rovnako ako nevysvetľuje, ako môžu takéto dôkazy spochybniť analýzu uplatnených vylučovacích postupov.
- 15 Komisia dopĺňa, že odvolateľky nepreukázali, že ich postupy boli z obchodného hľadiska odôvodnené. Všeobecný súd tak správne dospel k záveru o existencii protisúťažnej stratégie skupiny Tomra.

Posúdenie Súdnyh dvorom

- 16 Svojím prvým odvolacím dôvodom sa odvolateľky v podstate domáhajú určenia, že Všeobecný súd nesprávne potvrdil údajné konštatovanie Komisie týkajúce sa existencie úmyslu narušiť hospodársku súťaž v rámci skupiny Tomra, najmä neprihliadnutím na interné dokumenty preukazujúce jej vôľu pôsobiť v normálnej hospodárskej súťaži.
- 17 Na účely posúdenia opodstatnenosti tohto dôvodu treba pripomenúť, že zneužívanie dominantného postavenia zakázané článkom 102 ZFEÚ je objektívnym pojmom, ktorý sleduje také konanie podniku v dominantnom postavení, ktoré môže ovplyvniť štruktúru trhu, kde práve z dôvodu prítomnosti takéhoto podniku je úroveň hospodárskej súťaže už oslabená, a ktoré má zabrániť zachovaniu existujúcej úrovne hospodárskej súťaže na trhu alebo rozvoju tejto hospodárskej súťaže, a to s použitím iných prostriedkov, než ktoré ovládajú obvyklú súťaž výrobkov alebo služieb na základe plnení hospodárskych subjektov (pozri rozsudok zo 17. februára 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, Zb. s. I-527, bod 27 a citovanú judikatúru).

- 18 Komisia je napriek tomu v rámci svojho preskúmania konania podniku v dominantnom postavení a na účely identifikácie prípadného zneužitia takéhoto postavenia povinná prihliadnuť na všetky relevantné skutkové okolnosti týkajúce sa uvedeného konania (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. marca 2007, *British Airways/Komisia*, C-95/04 P, Zb. s. I-2331, bod 67).
- 19 V tomto ohľade treba uviesť, že ak Komisia posudzuje konanie podniku v dominantnom postavení, pričom toto preskúmanie je nevyhnutné na účely záveru o existencii zneužitia takého postavenia, nevyhnutne musí posúdiť obchodnú stratégiu tohto podniku. V rámci toho je bežné, že Komisia uvádza faktory subjektívnej povahy, a to pohnútky, ktoré stoja za dotknutou obchodnou stratégiou.
- 20 Existencia prípadného úmyslu narušiť hospodársku súťaž tak predstavuje iba jednu z mnohých skutkových okolností, na ktoré možno prihliadnuť na účely určenia, či došlo k zneužitiu dominantného postavenia.
- 21 Komisia však nie je povinná preukázať existenciu takého úmyslu v rámci podniku v dominantnom postavení na účely uplatnenia článku 82 ES.
- 22 V tejto súvislosti Všeobecný súd v bode 36 napadnutého rozsudku správne zdôraznil, že bolo úplne normálne, že v spornom rozhodnutí sa prednostne poukazovalo na protisúťažné konanie odvolateľiek, keďže práve toto konanie musí Komisia preukázať. Existencia úmyslu pôsobiť v normálnej hospodárskej súťaži, za predpokladu, že sa preukáže, totiž nemôže preukázať neexistenciu zneužitia.
- 23 Vzhľadom na to Všeobecný súd v bode 38 toho istého rozsudku tiež pripomenul bez toho, aby sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, ako to vyplýva z bodu 20 tohto rozsudku, že pojem zneužitie je objektívny.
- 24 Všeobecný súd preto v bode 39 napadnutého rozsudku dospel k záveru, že Komisia v odôvodnení 97 a nasl. sporného rozhodnutia preukázala, že postupy odvolateľiek skúmané v ich kontexte a v spojení so sériou ostatných okolností vrátane ich interných dokumentov boli spôsobilé vylúčiť hospodársku súťaž. Všeobecný súd v tom istom bode napadnutého rozsudku tiež správne spresnil, že Komisia nevychádzala výlučne z úmyslu alebo zo stratégie odvolateľiek na odôvodnenie svojho záveru týkajúceho sa existencie porušenia práva hospodárskej súťaže. Z odôvodnenia 284, ktoré sa nachádza v časti tohto rozhodnutia venovanej posúdeniu Komisie, ako aj z konkrétneho preskúmania dotknutých postupov od odôvodnenia 286 totiž vyplýva, že Komisia zdôraznila objektívnu povahu porušenia článku 102 ZFEÚ, ktoré konštatovala.
- 25 Pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého Všeobecný súd nesprávne posúdil istú časť korešpondencie vymenenú v rámci skupiny Tomra v odôvodnení týkajúcom sa obchodnej stratégie odvolateľiek, treba okrem toho uviesť, že podľa ustálenej judikatúry z článku 256 ZFEÚ a z článku 58 prvého odseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie vyplýva, že len Všeobecný súd má právomoc jednak zistiť skutkový stav – okrem prípadu, keby vecná nesprávnosť jeho zistení vyplývala z dokumentov v spise, ktoré mu boli predložené – a jednak tento skutkový stav posúdiť. Pokiaľ Všeobecný súd zistil alebo posúdil skutkový stav, Súdny dvor má na základe článku 256 ZFEÚ právomoc preskúmať právnu kvalifikáciu tohto skutkového stavu a právnych následkov, ktoré z neho Všeobecný súd vyvodil (pozri rozsudok z 3. septembra 2009, *Moser Baer India/Rada*, C-535/06 P, Zb. s. I-7051, bod 31 a citovanú judikatúru).
- 26 Súdny dvor teda nemá právomoc zisťovať skutkový stav a v zásade ani skúmať dôkazy, ktoré Všeobecný súd uznal na preukázanie tohto skutkového stavu. Pokiaľ totiž boli tieto dôkazy riadne získané a pokiaľ boli rešpektované všeobecné právne zásady a procesné pravidlá uplatniteľné v oblasti dôkazného bremena a vykonávania dôkazných prostriedkov, prislúcha samotnému Všeobecnému súdu posúdiť hodnotu, ktorú treba priznať jemu predloženým dôkazom. Toto posúdenie teda nepredstavuje –

s výnimkou prípadu nesprávneho posúdenia týchto dôkazov – právnú otázku, ktorá podlieha preskúmaniu Súdnym dvorom (pozri rozsudok Moser Baer India/Rada, už citovaný, bod 32 a citovanú judikatúru).

- 27 Okrem toho nesprávne posúdenie musí zjavne vyplývať z dokumentov v spise, bez toho, aby bolo potrebné vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov (pozri rozsudok Moser Baer India/Rada, už citovaný, bod 33 a citovanú judikatúru).
- 28 Takéto nesprávne posúdenie dôkazov však nebolo tvrdené zo strany odvolateľiek pred Súdnym dvorom.
- 29 Prvý odvolací dôvod musí byť preto zamietnutý.

O druhom odvolacom dôvode, založenom na nesprávnom právnom posúdení a nedostatku odôvodnenia v súvislosti s časťou celkového dopytu, ktorý museli dohody pokryť na vytvorenie zneužívajúceho konania (body 238 až 246 napadnutého rozsudku)

Argumentácia účastníkov konania

- 30 Tomra a i. tvrdia, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia a dostatočne neodôvodnil zamietnutie tohto dôvodu v rozsahu, v akom uviedol, že sporné dohody sa týkali významnej časti celkového dopytu, aby mohli obmedziť hospodársku súťaž.
- 31 Tomra a i. sa domnievajú, že v tomto ohľade bolo odôvodnenie Všeobecného súdu založené na takých výrazoch, ako je „podstatná“ časť, „zďaleka nie malý“ alebo „veľmi vysoký podiel“. V dôsledku toho z dôvodu použitia týchto neurčitých výrazov Všeobecný súd neposkytol primerané odôvodnenie na podporu svojho rozsudku.
- 32 Tomra a i. zdôrazňujú, že Všeobecný súd neposkytol primerané kritérium na určenie, či sa dotknuté postupy uplatňujú na časť trhu dostatočne veľkú na to, aby ho skutočne uzavreli pred hospodárskou súťažou. Jediné kritérium týkajúce sa schopnosti vylúčiť akúkoľvek hospodársku súťaž, na ktoré napadnutý rozsudok odkazuje, vyplýva z pripomienky Všeobecného súdu, podľa ktorej konkurenti žalobkyní museli mať možnosť pôsobiť v hospodárskej súťaži na celom trhu. Zistenie Všeobecného súdu, podľa ktorého akákoľvek dohoda o exkluzivite je automaticky spôsobilá uzavrieť dotknutý trh pred hospodárskou súťažou, predstavuje nesprávne právne posúdenie.
- 33 Tomra a i. dopĺňajú, že Komisia mala uplatniť kritérium „miery minimálnej rentability“ alebo akúkoľvek inú vhodnú metódu umožňujúcu určiť, či sporné dohody boli spôsobilé uzavrieť dotknutý trh pred hospodárskou súťažou.
- 34 Komisia uvádza, že nemožno pochybovať o tom, že postupy žalobkyní pokrývali skutočne podstatnú časť dotknutého trhu. Samotné žalobkyne totiž uznali, že za päť rokov, pri zohľadnení piatich trhov posudzovaných spoločne, viazali dotknuté postupy priemerne okolo 39 % dopytu.
- 35 Komisia uvádza, že reakcie sporných dohôd sa odrážali najčastejšie vo významných podnecujúcich vplyvoch pôsobiacich na zákazníkov skupiny Tomra, pokiaľ ide o ich výber zásobovania.
- 36 Komisia nakoniec tvrdí, že použitie výrazov, ako je výraz „značný“, bolo dôkladne odôvodnené relevantnými skutočnosťami. Odôvodnenie, ktoré mal poskytnúť Všeobecný súd, a dotknutý akt by mali vzájomne súvisieť, k čomu došlo v predmetnom prípade.

Posúdenie Súdny dvorom

- 37 Druhý odvolací dôvod sa v podstate týka dôvodnosti posúdení Všeobecného súdu týkajúcich sa relevantnej časti dotknutého trhu, ktorá musela byť pokrytá spornými dohodami, aby mohla umožniť stanoviť, či tieto dohody boli spôsobilé uzavrieť trh pred hospodárskou súťažou.
- 38 Pokiaľ ide o otázku úrovne dominancie dotknutého podniku na vymedzenom trhu na účely určenia existencie zneužitia v rámci jeho činnosti, z bodu 79 už citovaného rozsudku TeliaSonera Sverige vyplýva, že dominantné postavenie podľa článku 102 ZFEÚ sa týka takého silného ekonomického postavenia podniku, ktoré mu umožňuje brániť zachovaniu účinnej hospodárskej súťaže na relevantnom trhu tým, že mu dáva možnosť správať sa v značnej miere nezávisle vo vzťahu k svojim konkurentom a svojim zákazníkom.
- 39 Okrem toho z bodov 80 a 81 tohto rozsudku vyplýva, že toto ustanovenie nezavádza žiadne rozlíšenie ani stupne v pojme dominantné postavenie. Pokiaľ má podnik takú hospodársku silu, ako to vyžaduje článok 102 ZFEÚ, na preukázanie jeho dominantného postavenia na vymedzenom trhu treba jeho konanie posúdiť s ohľadom na toto ustanovenie. Stupeň trhovej sily má však v zásade skôr vplyv na účinky správania dotknutého podniku než na samotnú existenciu zneužívania.
- 40 Nepochybne, ako vyplýva z bodu 239 napadnutého rozsudku, Komisia nestanovila presný prah, nad ktorý boli postupy skupiny Tomra spôsobilé vylúčiť konkurentov z dotknutého trhu.
- 41 Všeobecný súd však v bode 240 napadnutého rozsudku správne potvrdil posúdenie Komisie, podľa ktorého blokováním značnej časti trhu skupina Tomra obmedzila vstup jednému alebo viacerým konkurentom, a teda obmedzila intenzitu hospodárskej súťaže na celom trhu.
- 42 Ako uvádza Všeobecný súd v bode 241 napadnutého rozsudku, blokovanie podstatnej časti trhu dominantným podnikom totiž nemôže byť odôvodnené preukázaním, že časť trhu, ktorú možno ovládnuť, je ešte dostatočná na to, aby uvoľnila miesto obmedzenému počtu konkurentov. Na jednej strane totiž zákazníci, ktorí sa nachádzajú v blokovanej časti trhu, musia mať možnosť využiť všetky stupne hospodárskej súťaže, ktoré sú na trhu možné, a konkurenti musia mať možnosť pôsobiť v normálnej súťaži na celom trhu, a nie iba na jeho časti. Na druhej strane úlohou dominantného podniku nie je určiť, koľko konkurencieschopných konkurentov môže pôsobiť v hospodárskej súťaži, pokiaľ ide o časť dopytu, ktorú je možné ešte ovládnuť.
- 43 Okrem toho Všeobecný súd v bode 242 napadnutého rozsudku spresnil, že iba analýza okolností veci, ako je tá, ktorú vykonala Komisia v napadnutom rozhodnutí, umožňuje stanoviť, či postupy podniku v dominantnom postavení môžu vylúčiť hospodársku súťaž. Bolo by však umelé *a priori* stanoviť, aký je podiel viazaného trhu, nad ktorý môžu mať postupy podniku v dominantnom postavení účinok vylúčenia konkurentov.
- 44 V nadväznosti na túto analýzu okolností v predmetnej veci Všeobecný súd v bode 243 napadnutého rozsudku preukázal, že značná časť (dve pätiny) celkového dopytu v priebehu sledovaného obdobia v skúmaných krajinách bola vylúčená z hospodárskej súťaže.
- 45 Tento záver Všeobecného súdu treba považovať za záver, ktorý neobsahuje nesprávne právne posúdenie.
- 46 Pokiaľ ide o argumentáciu odvolateľiek, podľa ktorej Komisia mala uplatniť kritérium „miery minimálnej rentability“, stačí uviesť, že jednak Všeobecný súd správne uviedol, že určenie presného prahu blokovania trhu, nad ktorý treba dotknuté postupy považovať za zneužívajúce, nebolo na účely uplatnenia článku 102 ZFEÚ nevyhnutné, a jednak vzhľadom na zistenia v bode 243 napadnutého rozsudku sa v predmetnej veci v každom prípade právne dostatočne preukázalo, že trh bol dotknutými postupmi uzavretý pred hospodárskou súťažou.

- 47 Nakoniec, a čo sa týka argumentácie odvolateľiek založenej na nedostatočnom odôvodnení zo strany Všeobecného súdu týkajúcom sa celkového dopytu, ktorý mali sporné dohody pokrývať na to, aby mohli byť považované za zneužívajúce, je potrebné pripomenúť, že povinnosť odôvodnenia nevyžaduje, aby Všeobecný súd vypracoval odôvodnenie, ktoré by vyčerpávajúcim spôsobom rozoberalo jednotlivo všetky úvahy vyjadrené účastníkmi sporu, a že odôvodnenie teda môže byť implicitné, avšak pod podmienkou, že umožní zúčastneným osobám oboznámiť sa s dôvodmi, pre ktoré Všeobecný súd neprijal ich tvrdenia, a poskytne Súdnemu dvoru dostatok prostriedkov, aby mohol vykonať svoje preskúmanie (pozri najmä rozsudok zo 16. júla 2009, *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisia*, C-385/07 P, Zb. s. I-6155, bod 114 a citovanú judikatúru).
- 48 Zo všetkých vyššie uvedených skutočností a najmä zo skutočnosti uvedenej v bode 46 tohto rozsudku však vyplýva, že určenie presného prahu blokovania trhu nebolo nevyhnutné, a že Všeobecný súd neporušil svoju povinnosť odôvodnenia, keď zamietol vyššie uvedenú argumentáciu žalobkyň.
- 49 Za týchto podmienok musí byť preto druhý odvolací dôvod zamietnutý v celom rozsahu.

O treťom odvolacom dôvode, založenom na procesnej vade a na nesprávnom právnom posúdení retroaktívnych zliav (body 258 až 272 napadnutého rozsudku)

Argumentácia účastníkov konania

- 50 Tomra a i. tvrdia, že Všeobecný súd sa dopustil procesnej vady tým, že skreslil uvedené tvrdenia týkajúce sa retroaktívnych zliav. Okrem toho napadnutý rozsudok obsahuje nesprávne právne posúdenie, keďže Komisia nepreukázala, že retroaktívne zľavy majú za následok ceny nižšie ako náklady.
- 51 Tomra a i. uvádzajú, že Komisia neskúmala relevantné náklady s cieľom stanoviť úroveň, pod ktorú obsahovali ceny uplatňované žalobkyňami účinnosť vylúčenia. Porovnanie medzi cenami a nákladmi však bolo dôležité na účely posúdenia schopnosti retroaktívnych zliav obmedziť hospodársku súťaž.
- 52 Odvolateľky tiež poukazujú na oznámenie Komisie nazvané „Usmernenie o prioritách Komisie v oblasti presadzovania práva pri uplatňovaní článku 82 [ES] na prípady zneužívania dominantného postavenia podnikov na vylúčenie konkurentov z trhu“ (Ú. v. EÚ C 45, 2009, s. 7, ďalej len „usmernenie“) a uvádzajú, že toto usmernenie upravuje práve takéto porovnanie, keďže údajné zneužitie vyplýva z cien uplatňovaných dominantným podnikom.
- 53 Tomra a i. spresňujú, že Všeobecný súd, čo sa jeho týka, tiež nezistoval, či ceny uplatňované žalobkyňami boli alebo neboli nižšie ako režijné ceny. Všeobecný súd osobitne opomenul tvrdenie, podľa ktorého Komisia mala na účely záveru, že zľavy mohli mať účinok vylúčenia, preukázať, že ceny boli také nízke, že boli nižšie ako režijné ceny.
- 54 Komisia sa domnieva, že tretí odvolací dôvod je neprípustný, keďže nebol dostatočne rozvinutý pred Všeobecným súdom.
- 55 Pokiaľ ide o vec samu, Komisia sa domnieva, že tento dôvod je neúčinný a v každom prípade nedôvodný.
- 56 Komisia uvádza, že aj za predpokladu, že odvolateľky by oprávnene tvrdili, že otázka „záporných cien“ nebola ústredným prvkom ich argumentácie rozvinutej na prvom stupni – čo nie je tento prípad –, v štádiu odvolania nespochybňujú záver Všeobecného súdu, podľa ktorého otázka, či konkurenti boli nútení ponúknuť „záporné ceny“, nebola rozhodujúca pre záver, že systém retroaktívnych zliav zavedený skupinou Tomra bol zneužívajúci.

- 57 Komisia pripomína, že sporné zľavy sa zvyčajne uplatňovali na množstvá predstavujúce celé požiadavky odberateľov alebo ich značnú časť v rámci daného referenčného obdobia.
- 58 Komisia uvádza, že odvolateľky nesprávne vykladajú sporné rozhodnutie tvrdiac, že preukázanie existencie „záporných cien“ bolo podmienkou predchádzajúcou konštatovaniu zneužívajúcej povahy vernostných systémov.

Posúdenie Súdnyim dvorom

- 59 Predovšetkým treba zdôrazniť, že tretí odvolací dôvod sa osobitne vzťahuje na to, že napadnutý rozsudok obsahuje údajný nedostatok preskúmania tvrdení, ktoré uviedli odvolateľky na prvom stupni, týkajúcich sa nevyhnutnosti porovnať nimi uplatňované ceny a ich náklady.
- 60 Všeobecný súd sa totiž v napadnutom rozsudku sústredil na preskúmanie cien uplatňovaných skupinou Tomra, ktoré vykonala Komisia v rámci uplatnených zliav, a najmä na otázku, či tieto zľavy nútili konkurentov uvedenej skupiny fakturovať jej zákazníkom „záporné ceny“.
- 61 Odvolateľky vytýkajú Všeobecnému súdu po prvé, že napadnutý rozsudok obsahuje procesnú vadu z dôvodu nepreskúmania ich tvrdení založených na vzťahu medzi nákladmi skupiny Tomra a jej cenami, a po druhé, že sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že vo veci samej nevyžadoval, aby Komisia prihliadla, pokiaľ ide o zneužívajúcu povahu zliav uplatňovaných odvolateľkami, na vplyv otázky, či uplatňované ceny boli alebo neboli nižšie ako ich dlhodobé priemerné prírastkové náklady.
- 62 Čo sa týka prípustnosti tretieho odvolacieho dôvodu, treba predovšetkým uviesť, že tento dôvod sa vzťahuje na posúdenia Všeobecného súdu týkajúce sa tretej časti druhého a štvrtého žalobného dôvodu uplatnených na prvom stupni, ktoré boli Všeobecným súdom spojené do jedného žalobného dôvodu (pozri bod 198 napadnutého rozsudku). Uvedená časť sa týkala údajne nepresných a zavádzajúcich dôkazov a hypotéz, z ktorých Komisia vychádzala pri posúdení prípadnej schopnosti retroaktívnych zliav vylúčiť hospodársku súťaž.
- 63 V tomto ohľade Všeobecný súd v bodoch 247 a 248 napadnutého rozsudku zaznamenal argumentáciu, ktorú pred ním žalobkyne uviedli, tak ako vyplývala z bodov 102 až 131 žaloby na prvom stupni.
- 64 Zo zhrnutia tejto argumentácie vyplýva, že žalobkyne najmä tvrdili, že názor Komisie týkajúci sa retroaktívnych zliav vyplýval z úvahy, že tieto zľavy umožňovali skupine Tomra uplatňovať „záporné“ alebo „veľmi nízke ceny“. Z bodu 105 žaloby na prvom stupni však vyplýva, že Tomra a i. Komisia vytýkajú, že nepreskúmala ich náklady. Uviedli totiž, že Komisia sa v bode 165 sporného rozhodnutia odvolávala na zľavy vedúce k „veľmi nízkym cenám“, prípadne aj k „záporným cenám“, ale neskúmala náklady skupiny Tomra, aby zistila úroveň, pod ktorú by tieto ceny boli vylučovacie alebo predátorské.
- 65 Vzhľadom na tieto skutočnosti treba konštatovať, že argumentácia, ktorá bola predmetom tretieho dôvodu, bola pred Všeobecným súdom riadne rozvinutá.
- 66 Z toho vyplýva, že tento dôvod musí byť vyhlásený za prípustný.
- 67 Čo sa týka veci samej, treba uviesť, že podľa Komisie nepreskúmanie argumentácie v napadnutom rozsudku týkajúcej sa otázky, či ceny uplatňované skupinou Tomra boli nižšie ako ich dlhodobé priemerné prírastkové náklady, nemá nijaký vplyv na záver, ku ktorému dospel Všeobecný súd, pokiaľ ide o dôvodnosť analýzy Komisie týkajúcej sa zneužívajúcej povahy zliav uplatňovaných žalobkýňami.

- 68 Všeobecný súd v bode 289 napadnutého rozsudku správne uviedol, že z hľadiska preukázania zneužívania dominantného postavenia v zmysle článku 102 ZFEÚ stačí preukázať, že zneužívajúce konanie podniku v dominantnom postavení smeruje k obmedzeniu hospodárskej súťaže alebo, inými slovami, že konanie má alebo môže mať taký účinok.
- 69 Čo sa týka zliav poskytovaných podnikom v dominantnom postavení jeho zákazníkmi, Súdny dvor zdôraznil, že môžu byť v rozpore s článkom 102 ZFEÚ, aj keď nezodpovedajú nijakému z príkladov uvedených v jeho odseku 2 (pozri v tomto zmysle rozsudok *British Airways/Komisia*, už citovaný, bod 58 a citovanú judikatúru).
- 70 V prípadoch, keď podnik v dominantnom postavení používa určitý systém zliav, Súdny dvor rozhodol, že zmienený podnik toto postavenie zneužíva, ak bez toho, aby svojim zákazníkmi ukladal formálnu povinnosť, uplatňuje režim vernostných zliav, či už na základe dohôd uzavretých s týmito zákazníkmi, alebo jednostranne, to znamená zliav viazaných na podmienku, že zákazník, inak nezávisle od objemu nákupov, ktorý môže byť značný alebo minimálny, pokrýva svoje potreby výlučne alebo z významnej časti od podniku v dominantnom postavení (pozri rozsudky z 13. februára 1979, *Hoffmann-La Roche*, 85/76, Zb. s. 461, bod 89, a z 9. novembra 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia*, 322/81, Zb. s. 3461, bod 71).
- 71 V tejto súvislosti treba posúdiť všetky okolnosti, predovšetkým kritériá a podmienky poskytovania zliav, a preskúmať, či je cieľom zliav prostredníctvom výhody nezakladajúcej sa na žiadnom ekonomickom plnení, ktoré by ich odôvodňovalo, zbaviť kupujúceho možnosti výberu zdrojov svojho zásobovania alebo mu túto možnosť obmedziť, brániť konkurentom vo vstupe na trh, uplatňovať na obchodných partnerov nerovnaké podmienky pri rovnakých plneniach alebo posilniť dominantné postavenie skreslením hospodárskej súťaže (pozri rozsudok *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisia*, už citovaný, bod 73).
- 72 Čo sa týka predmetnej veci, z bodu 213 napadnutého rozsudku vyplýva, že systém zliav treba považovať za odporujúci článku 102 ZFEÚ, ak má brániť zásobovaniu zákazníkov podniku v dominantnom postavení u konkurenčných výrobcov.
- 73 Na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne, fakturácia „záporných cien“ – to znamená nižších cien, než je reálna cena – zákazníkmi nepredstavuje podmienku predchádzajúcu konštatovaniu zneužívajúcej povahy systému retroaktívnych zliav ponúkaných podnikom v dominantnom postavení.
- 74 Ako správne uviedol Všeobecný súd v bode 258 napadnutého rozsudku, tretia časť druhého a štvrtého žalobného dôvodu uvedeného na prvom stupni bola založená na chybnom predpoklade. Okolnosť, že systémy retroaktívnych zliav nútia konkurentov fakturovať zákazníkmi žalobkýň využívajúcim zľavy záporné ceny, totiž nemôže byť považovaná za jeden z pilierov, na ktorých spočíva napadnuté rozhodnutie, na preukázanie toho, že systémy retroaktívnych zliav uplatňované žalobkýňami môžu mať protisúťažné účinky. Okrem toho Všeobecný súd v bode 259 napadnutého rozsudku správne uviedol, že napadnuté rozhodnutie je založené na celej sérii iných zistení týkajúcich sa retroaktívnych zliav poskytovaných žalobkýňami na účely záveru, že tieto druhy postupov mohli vylúčiť konkurentov v rozpore s článkom 102 ZFEÚ.
- 75 V tejto súvislosti Všeobecný súd konkrétnejšie uviedol, že podľa sporného rozhodnutia po prvé navádzanie na zásobovanie sa výlučne alebo takmer výlučne u žalobkýň je osobitne silné vtedy, ak sú prahy, ako sú prahy, ktoré uplatňovali žalobkyne, kombinované so systémom, podľa ktorého sa výhoda spojená s prekročením buď prahu prémie, alebo výhodnejšieho prahu rozdelí na všetky nákupy uskutočnené zákazníkmi počas sledovaného obdobia, a nie výlučne na objem nákupov prekračujúci dotknutý prah (bod 260 napadnutého rozsudku). Po druhé kombinácia systému zliav individuálneho pre každého zákazníka a prahov stanovených na základe odhadnutých potrieb zákazníka alebo objemov nákupov uskutočnených v minulosti predstavovala významné navádzanie na zásobovanie sa pre všetky alebo takmer všetky nevyhnutné zariadenia od žalobkýň a umelo zvyšovala náklady na

prechod k inému dodávateľovi, hoci aj pre malé množstvo jednotiek (body 261 a 262 napadnutého rozsudku). Po tretie retroaktívne zľavy sa často uplatňovali na niektorých najväčších zákazníkov skupiny Tomra s cieľom poistiť si ich vernosť (bod 263 napadnutého rozsudku). Nakoniec žalobkyne nepreukázali, že ich správanie bolo objektívne odôvodnené alebo že vytváralo podstatné prínosy výkonnosti, ktoré prevyšujú nad protisúťažnými účinkami na spotrebiteľov (bod 264 napadnutého rozsudku).

- 76 Zo všetkých úvah obsiahnutých v bodoch 260 až 264 napadnutého rozsudku, pripomenutých vyššie, vyplýva, že Všeobecný súd dospel k záveru, že tretia časť druhého a štvrtého žalobného dôvodu, ktoré boli uvedené na prvom stupni, vychádzala, čo sa týka protisúťažnej povahy dotknutého systému zliav, z chybného predpokladu dôkaznej sily vlastných charakteristík tohto systému, nezávisle od konkrétnej úrovne uplatňovaných cien.
- 77 Všeobecný súd totiž vo svojej úvahe pokračoval, keď v bode 266 napadnutého rozsudku uviedol, že Komisia v spornom rozhodnutí jednak vôbec netvrdí, že systémy retroaktívnych zliav systematicky viedli k záporným cenám, a jednak ani netvrdí, že takéto preukázanie je predchádzajúcou podmienkou na konštatovanie, že systémy zliav sú zneužívajúce.
- 78 Všeobecný súd v tomto ohľade v bode 267 napadnutého rozsudku spresnil, že mechanizmus vylúčenia, ktorý vytvárajú retroaktívne zľavy, nevyžaduje, aby dominantný podnik obetoval zisky, pretože náklady na zľavy sú rozdelené na veľký počet jednotiek. Retroaktívnym priznaním zľavy môže byť priemerná cena získaná dominantným podnikom podstatne vyššia ako náklady a môže vytvoriť vyššiu priemernú mieru zisku. Systém retroaktívnych zliav však spôsobuje, že pre zákazníka je skutočná cena posledných jednotiek veľmi nízka z dôvodu sacieho účinku. Všeobecný súd teda zamietol ako neúčinné tvrdenia o skutkových omyloch uvedené žalobkyňami proti analýze úrovne nimi uplatňovaných cien vykonanej v spornom rozhodnutí.
- 79 Všeobecný súd teda v bodoch 269 až 271 napadnutého rozsudku v podstate správne rozhodol, že mechanizmus vernostných zliav spočíval v schopnosti, ktorú má dodávateľ, vytlačiť svojich konkurentov a „odsať“ vo svoj prospech spornú časť dopytu. Pri existencii takéhoto obchodného nástroja nie je preto potrebné vykonať analýzu konkrétnych účinkov zliav na hospodársku súťaž, keďže na účely zistenia porušenia článku 102 ZFEÚ stačí preukázať, že dotknuté konanie môže mať taký účinok, čo už bolo pripomenuté v bode 68 tohto rozsudku.
- 80 Vzhľadom na tieto zistenia údajné nepreskúmanie tvrdení vznesených žalobkyňami na prvom stupni v napadnutom rozsudku, ktoré sa týkajú nevyhnutnosti porovnať ceny uplatňované žalobkyňami s ich nákladmi, čo rovnakým spôsobom vyjadruje tak dôvod založený na procesnej vade, ako aj dôvod založený na nesprávnom právnom posúdení, nemôže viesť k nesprávnomu právnomu posúdeniu, ktorým by bol zatažený napadnutý rozsudok. Komisia totiž preukázala existenciu zneužitia dominantného postavenia, pričom vychádzala z ďalších úvah uvedených v bodoch 260 až 264 napadnutého rozsudku, a Všeobecný súd správne konštatoval, že táto analýza bola adekvátna a dostatočná na preukázanie existencie takého zneužitia. Komisia ani Všeobecný súd tak neboli povinní skúmať otázku, či ceny uplatňované skupinou Tomra boli alebo neboli nižšie ako ich dlhodobé priemerné prírastkové náklady, takže uvedený dôvod nemôže v kontexte tohto odvolacieho dôvodu uspieť.
- 81 Tvrdenia odvolateľiek, podľa ktorých usmernenie Komisie (pozri bod 52 tohto rozsudku) stanovuje porovnávaciu analýzu cien a nákladov, nemôžu túto analýzu vyvrátiť. Ako totiž uvádza generálny advokát v bode 37 svojich návrhov, usmernenie uverejnené v roku 2009 nie je relevantné pre právne posúdenie rozhodnutia, akým je sporné rozhodnutie, ktoré bolo prijaté v roku 2006.
- 82 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že tretí odvolací dôvod musí byť zamietnutý.

O štvrtom odvolacom dôvode, založenom na nesprávnom právnom posúdení a nedostatku odôvodnenia v rámci analýzy, či dohody, v ktorých sú odvolateľky označené ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“, mohli byť považované za „exkluzívne“ (body 55 až 67 napadnutého rozsudku)

Argumentácia účastníkov konania

- 83 Tomra a i. sa po prvé domnievajú, že Všeobecný súd nepreskúmal ani dostatočne neodôvodnil, či všetky dohody, v ktorých boli žalobkyne zmluvnými stranami označené ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“, ktoré Komisia považuje za dohody o exkluzivite, v skutočnosti smerovali k výhradnému zásobovaniu u žalobkyň.
- 84 Tomra a i. po druhé uvádzajú, že Všeobecný súd opomenul preskúmať otázku, či v dohodách neobsahujúcich formálnu povinnosť o exkluzivite existovali pre zákazníkov žalobkyň iné podnety na výhradný nákup u týchto žalobkyň.
- 85 Komisia uvádza, že štvrtý odvolací dôvod je neprípustný, keďže spochybňuje posúdenie skutkových okolností Všeobecným súdom. Tento odvolací dôvod sa totiž obmedzuje na spochybnenie zistenia Všeobecného súdu, podľa ktorého zmluvy označujúce žalobkyne ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“ v sebe zahŕňajú záväzok exkluzivity. Otázka, či boli tieto dohody zúčastnenými stranami chápané ako takýto záväzok, je otázkou skutkovou, ktorá musí byť zodpovedaná na základe dôkazov, ktoré sú k dispozícii, a nie na základe vnútroštátneho práva, ktorým sa zmienené zmluvy riadili.
- 86 Komisia zdôrazňuje, že Všeobecný súd tiež skúmal otázku, či sporné dohody obsahovali ďalšie mechanizmy podnecujúce na výhradný nákup u skupiny Tomra. Okrem toho ide o nový dôvod, ktorý je v štádiu odvolania neprípustný.
- 87 Komisia nakoniec uvádza, že štvrtý odvolací dôvod nespĺňa podmienky článku 38 ods. 1 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Jedinou časťou odvolania, v ktorej žalobkyne odkazujú na dohody, v ktorých sa Tomra a i. označujú ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“, je totiž poznámka pod čiarou, ktorá sa obmedzila na uvedenie obmedzeného počtu dohôd bez akejkoľvek vysvetlivky. Takáto prezentácia však nemôže predstavovať riadne odôvodnený dôvod v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia rokovacieho poriadku.

Posúdenie Súdny dvorom

- 88 Štvrtým odvolacím dôvodom odvolateľky spochybňujú jednak posúdenie Všeobecného súdu týkajúce sa skutočnosti, že sporné dohody označujúce žalobkyne ako „uprednostňovaný, hlavný alebo prvý dodávateľ“ v skutočnosti smerovali k výhradnému zásobovaniu, a jednak skutočnosti, že Všeobecný súd nepreskúmal otázku, či dohody neobsahujúce formálnu povinnosť o exkluzivite obsahovali iné typy mechanizmov, ako sú množstevné záväzky alebo zľavy, ktoré mali motivovať zákazníkov skupiny Tomra, aby sa zásobovali u uvedenej skupiny.
- 89 V tomto ohľade treba uviesť, že uvedený dôvod sa týka posúdení vykonaných Všeobecným súdom, pokiaľ ide o osobitné charakteristiky zmluvných vzťahov medzi žalobkyňami a ich zákazníkmi. Komisia v spornom rozhodnutí tieto charakteristiky vyhodnotila, pričom vzala do úvahy veľké množstvo skutkových okolností týchto vzťahov.
- 90 Všeobecný súd v bode 57 napadnutého rozsudku na základe dôkazov, ktoré mal k dispozícii, určil, že Komisia v spornom rozhodnutí označila za „výhradné“ alebo „prednostné“ rôzne zmluvy vytvorené žalobkyňami a že tieto zmluvy boli chápané bez ohľadu na otázku ich vymáhateľnej povahy vo vnútroštátnom práve.

- 91 V rámci toho Všeobecný súd v bodoch 58 až 66 napadnutého rozsudku, ako aj v bodoch 88 až 197 tohto rozsudku vykonal ako príklad veľký počet posúdení týkajúcich sa obchodných vzťahov medzi skupinou Tomra a jej zákazníkmi. Všeobecný súd pritom podrobne preskúmal tvrdenia predkladané žalobkyňami týkajúce sa podmienok uvedených vzťahov, pričom tieto tvrdenia považoval za irelevantné pre kvalifikáciu uvedených vzťahov Komisiou.
- 92 Všetky tieto posúdenia, ako to zdôrazňuje aj generálny advokát v bode 60 svojich návrhov, sa týkali účinkov postupov skupiny Tomra a dôkazov v tejto veci predložených Všeobecnému súdu, osobitne pokiaľ ide o mechanizmy smerujúce k podnecovaniu rôznych zákazníkov zásobovať sa výhradne u žalobkyní.
- 93 Z toho vyplýva, že argumentácia odvolateľiek v tejto veci má za cieľ spochybniť skutkové posúdenia Všeobecného súdu.
- 94 Všeobecný súd má pritom jediný právomoc jednak zistiť skutkové okolnosti, s výnimkou prípadu, že vecná nepresnosť jeho zistení by vyplývala zo spisového materiálu, ktorý mu bol predložený, a jednak posúdiť tieto skutkové okolnosti. Posúdenie týchto skutkových okolností teda nepredstavuje, s výnimkou prípadu skreslenia skutočností, ktoré sú mu predložené, právnu otázku, ktorá sama osebe podlieha preskúmaniu Súdneho dvora v rámci odvolacieho konania (pozri rozsudky z 21. júna 2001, Moccia Irme a i./Komisia, C-280/99 P až C-282/99 P, Zb. s. I-4717, bod 78, ako aj zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, body 48 a 49).
- 95 Je potrebné doplniť, že odvolateľky vo veci uvedených posúdení Všeobecného súdu netvrdili, že došlo ku skresleniu skutočností.
- 96 Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že na rozdiel od toho, čo tvrdia žalobkyne, Všeobecný súd podrobne skúmal, či sporné dohody obsahovali podnecovanie na výhradné zásobovanie u skupiny Tomra, takže napadnutý rozsudok nie je v tomto ohľade zaťažený nedostatkom odôvodnenia.
- 97 Čo sa nakoniec týka tvrdenia, podľa ktorého mal Všeobecný súd zohľadniť ďalšie podnety zákazníkov žalobkyní, treba pripomenúť, ako uvádza generálny advokát v bodoch 71 a 72 svojich návrhov, že Všeobecný súd nebol v rámci ústnej časti konania, ktoré sa pred ním konalo, požiadaný, aby toto tvrdenie preskúmal.
- 98 Z toho vyplýva, že toto tvrdenie musí byť považované za nový právny dôvod.
- 99 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora, ak by sa povolilo účastníkovi konania predložiť po prvýkrát v konaní pred Súdnym dvorom dôvod, ktorý nebol predložený v konaní pred Všeobecným súdom, znamenalo by to možnosť predniesť pred Súdnym dvorom, ktorý má v odvolacom konaní obmedzené právomoci, spor v širšom rozsahu ako pred Všeobecným súdom. V rámci odvolacieho konania je právomoc Súdneho dvora obmedzená na posúdenie právnych riešení žalobných dôvodov prejednávaných na prvom stupni (pozri rozsudok z 1. júna 1994, Komisia/Brazzelli Lualdi a i., C-136/92 P, Zb. s. I-1981, bod 59).
- 100 V dôsledku toho musí byť štvrtý odvolací dôvod zamietnutý ako neprípustný.

O piatom odvolacom dôvode, založenom na nesprávnom právnom posúdení v rámci posúdenia pokuty vzhľadom na zásadu rovnosti zaobchádzania (body 310 až 321 napadnutého rozsudku)

Argumentácia účastníkov konania

- 101 Tomra a i. uvádzajú, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že žalobkyniam uložil značne vyššiu pokutu ako tú, ktorá bola uložená iným podnikom nachádzajúcim sa v porovnateľnej situácii.
- 102 Komisia sa domnieva, že argumentácia žalobkyní je bez právneho základu. Skoršia rozhodovacia prax Komisie nemôže sama osebe slúžiť ako právny rámec pre pokuty vo veciach hospodárskej súťaže.
- 103 Komisia uvádza, že porušenie vytýkané žalobkyniam bolo jednoznačné a žalobkyne sa ho dopustili úmyselne. Neexistovala teda nijaká osobitná okolnosť, ktorá by svedčila v prospech zníženia pokuty. Okrem toho základ pokuty určený v predmetnej veci na sumu 16 miliónov eur zodpovedal dolnej polovici sadzby stanovenej pre závažné porušenie.

Posúdenie Súdny dvorom

- 104 Treba pripomenúť, že Súdny dvor opakovane rozhodol, že predchádzajúca rozhodovacia prax Komisie nemôže slúžiť ako právny rámec na stanovenie pokút v oblasti hospodárskej súťaže a že rozhodnutia týkajúce sa iných vecí majú indikatívnu povahu, pokiaľ ide o existenciu diskriminácie (pozri rozsudky z 21. septembra 2006, JCB Service/Komisia, C-167/04 P, Zb. s. I-8935, bod 205, ako aj z 24. septembra 2009, Erste Group Bank a i./Komisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Zb. s. I-8681, bod 233).
- 105 Skutočnosť, že Komisia v minulosti uložila pokuty určitej úrovne za určité kategórie porušenia, ju teda nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň, ak sa to považuje za nevyhnutné na zabezpečenie vykonania politiky hospodárskej súťaže Únie, ktorá je aj naďalej výlučne vymedzená nariadením Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, bod 227).
- 106 Súdny dvor totiž zdôraznil, že vykonanie tejto politiky vyžaduje, aby Komisia mohla prispôbiť úroveň pokút potrebám tejto politiky v danej oblasti (pozri rozsudok zo 7. júna 1983, Musique Diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, bod 109).
- 107 Treba doplniť, že závažnosť porušenia sa musí stanoviť v závislosti od početných faktorov, ako sú najmä osobitné okolnosti veci, jej kontext a odstrašujúci dosah pokút, bez toho, aby bol stanovený záväzný alebo vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré treba povinne vziať do úvahy (pozri rozsudok zo 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. I-4411, bod 33).
- 108 Všeobecný súd preto v bode 314 napadnutého rozsudku správne zamietol argumentáciu žalobkyní založenú na porovnaní medzi pokutou uloženou skupine Tomra a pokutami uloženými Komisiou v iných rozhodnutiach v oblasti hospodárskej súťaže.
- 109 Za týchto podmienok Všeobecný súd v rámci svojej úvahy týkajúcej sa sumy uloženej pokuty neporušil zásadu rovnosti zaobchádzania.
- 110 Piaty odvolací dôvod uvedený odvolateľkami na podporu ich odvolania preto nemôže byť prijatý.
- 111 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že odvolanie musí byť zamietnuté v celom rozsahu.

O trovách

- ¹¹² Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe článku 118 toho istého rokovacieho poriadku na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať odvolateľky na náhradu trov konania a odvolateľky nemali úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ich na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol a vyhlásil:

- 1. Odvolanie sa zamieta.**
- 2. Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS, Tomra Systems GmbH, Tomra Systems BV, Tomra Leergutsysteme GmbH, Tomra Systems AB a Tomra Butikksystemer AS sú povinné nahradiť trovy konania.**

Podpisy